

C-uppsats 2011

Från avståndstagande till erkännande.

om opinionsbildning och politisk kommunikation med lagändring som mål

Carlos Nalvarte V.

(Antal ord: 10 499)

Abstract

Titel Från avståndstagande till erkännande – om opinionsbildning och politisk kommunikation med lagändring som mål.

Författare Carlos Nalvarte V.

Kurs Examensarbete i medie- och kommunikationsvetenskap, MK1500 HT11.

Handledare Bengt Johansson, JMG.

Nyckelord Politisk sluss, livshistoria, livshistoriebegreppet, sakfrågor, sakfrågekomponenter, opinionsbildning, åsiktsbildning, lobbying, politisering, avpolitisering.

Keywords Political gateway, life-history, saliency, public opinion, political issue, spiral of silence, lobbying, opinion intensity, policy making

Uppsatsen överväger olika teorier om politisering och politisk kommunikation tillsammans med informantintervjuer med representanter från RFSL (Riksförbundet för homosexuella, bisexuella och transpersoners rättigheter) och YIMBY (Yes In My Backyard) för att genom teoriutveckling presentera en modell för politisk kommunikation och opinionsbildning. Modellen bygger främst på sakfrågors politiseringsgrad hos partierna och intressegrad hos medborgarna. Uppsatsen avgränsas genom att fokusera på obundna tvärpolitiska organisationer som hartillgång till begränsade resurser och som är verksamma i Sverige.

Uppsatsens analys fokuserar på politisering av sakfrågor och intresset för sakfrågan hos medborgarna. Slutdiskussionen strävar efter att ge en klar och verklighetstrogen bild av utmaningarna som en opinionsbildande organisation möter i dagens Sverige.

Följande resultat presenteras: Politiker och politiska partier tar ställning i sakfrågor genom att politisera sakfrågorna och välja de sakfrågeobjekt som bäst passar partiets ideologiska retorik. Därmed är det inte nödvändigt för en organisation att alltid politisera sina sakfrågor. Politiker väljer främst att ta ställning i sakfrågor som bäst passar partiets ideologi, om det finns strategiska fördelar med att ta ställning eller om medborgarnas intresse når en punkt då sakfrågan inte längre kan ignoreras. Uppsatsen etablerar en enkel modell för att uppskatta en sakfrågas politiseringsgrad beroende på den politiska retoriken kring frågan.

Innehållsförteckning

Executive summary	5
Introduktion	6
Syfte	7
Avgränsning.....	8
Disposition.....	9
Teoretisk ram.....	10
Tidigare forskning	10
En sakfrågas livshistoria	11
Politisering och ställningstagande	12
Andra relevanta teorier	15
Frågeställning.....	17
Metod.....	19
Befintliga teorier	19
Intervjuerna i teorin	19
Intervjuerna i praktiken	21
Intervjufrågorna.....	21
Analys	23
Grunderna till en ny modell.....	23
Modellen tar form	25
Ett annat perspektiv på politiseringens plats.....	28
Den potentiella avpolitiserings.....	29
Den tvärpolitiska organisationen	30
Escalering av politiska sakfrågor (PIE - Political Issue Escalation).....	32
Slutdiskussion	34
Den politiska kommunikationens många aspekter.....	34
Framtida forskning.....	35

Slutsats.....	37
Referenser	38
Bilagor.....	38

Executive summary

This essay reviews key theories of political communication in order to compile a viable theoretical basis for the forming of a comprehensible layout regarding public opinion and its impact on policy making in Sweden. The focus of the essay is on the communicative processes that affect issues driven by independent Swedish organisations with few resources at their disposal. This constitutes the scopes and limitations of the essay. The analysis of the theories in this essay centres on presenting the opinion making process as a strategic alternative when influencing lawmakers.

The essay lifts up the differences in handling politicised and non-politicised issues and uses this distinction as a basis for building an outline of viable communication strategies that have policy making as a goal. The essay discusses concepts important for understanding how political issues move as well as how the issues are moved through the political gateway. The key concepts presented are useful in establishing the role of politicians, the media and the public. An overview of the different aspects and key players of political communication throughout the life-history of an issue is created in order to better understand the process, predict the actions of those involved and thereby plot the best course of action depending of what is to be accomplished.

All political issues and their life-history are unique, consisting of a unique assortment of communicational objects. This means, in practice, that the issue has several different aspects and perspectives. Therefore it is impossible to predict how an issue will resolve itself politically. It is, however, possible to estimate how key players will react in a given political context. Understanding what impedes action and stops stakeholders from committing to an issue allows developing a superior communication strategy.

The essay relies both on existing theories as well as interviews with opinion strategists. This combination allows the essay to develop upon current theories while assuring that the results are in tone with the reality of political communication in modern Sweden.

The analysis presented will aid in estimating the right time to present an issue or if the political issue process is hindered in some way, thereby enhancing the probability of a positive outcome. Lastly, this essay presents a simple model for pinpointing how far an issue has progressed in its life-history depending on the political discourse around it.

Introduktion

Samhället består inte enbart av individer med olika synpunkter på hur samhället bör vara. Individer söker likasinnade och förenas i olika organisationer. Där enskilda individer blir överröstade av mediebruset kan flera personer tillsammans synas, göra sig hörda och påverka beslutsfattarna. Dock är inte alla sakfrågor lika i politikernas, mediernas och allmänhetens ögon. Vissa sakfrågor har en lättare och snabbare väg från sin uppkomst till att en lagändring uppnås. En organisation som strävar efter en lagändring måste ta hänsyn till många olika faktorer och det kan vara svårt för en organisation att urskilja vilka faktorer som är mest viktiga.

Organisationer vet att opinionsbildning och politisk kommunikation är viktiga för att en fråga ska kunna drivas fram men inte alltid hur strategin för kommunikationen bör planeras och utformas. Organisationer försöker ofta skapa så mycket uppmärksamhet som möjligt kring sina sakfrågor utan att ta hänsyn till om allmänheten, medierna och politikerna är redo för budskapet, om rätt kanal används eller om rätt mottagare valts överhuvudtaget. Resultatet kan ofta bli beslutsfattare som vägrar att befatta sig med organisationens sakfråga eller ständiga insändare och debattartiklar som aldrig verkar räcka för att bilda den opinion organisationen anser sig behöva för att en lagändring ska kunna komma på tal.

En översikt av processen som en sakfråga går igenom hjälper inte till att enbart uppskatta om en lagändring är överhuvudtaget möjlig, given de resurser organisationen besitter, utan även till att uppskatta hur mycket tid och resurser som ett positivt utfall kommer att kräva. Dessutom hjälper kunskapen om hur politisk kommunikation sker med att kartlägga möjliga åtgärder, prioritera rätt åtgärd, välja rätt tidpunkt för olika åtgärder, mm. Teorierna och analysen som presenteras i denna uppsats kan vara användbara för organisationer oavsett storlek men bör vara av värde främst för organisationer med få resurser, där varje tagen åtgärd innebär att man tackar nej till andra åtgärder som organisationen ifråga kunde ha genomfört istället. Dock kan även organisationer med stora resurser dra nytta av denna uppsats om de strävar efter en effektivisering av sin politiska kommunikation.

Uppsatsens undersöker, analyserar och sammanställer de teorier som är mest relevanta när det gäller att driva en sakfråga för att uppnå en lagändring. Målet är att skapa en teoriutvecklande analys som ger läsaren en bättre och klarare bild av den politiska kommunikationen i dagens Sverige än de olika teorierna skulle för sig. Dessutom kompletteras analysen med en diskussion om politisk kommunikation och dess viktigaste faktorer.

Syfte

Uppsatsens främsta syfte är att presentera en förenklad modell av sakfrågors politiska utveckling. Modellen ska kunna användas av organisationer med få resurser för att uppskatta var inom den politiska slussen deras sakfrågor befinner sig samt vart frågorna är på väg. Målet är att tydliggöra den politiska kommunikationens strategiska dimension för organisationer som har lagförändring som mål.

Uppsatsens strävar efter att ge en klarare bild av vad en organisation kan förvänta sig när målet är att politiker ska börja anamma organisationens frågor. Eftersom det är staten som bestämmer hur lagarna ser ut fokuserar uppsatsen på dynamiken mellan sakfråga och politiker. Politiker kan välja att ta ställning i en fråga av flera olika anledningar. Själva processen när en fråga inkorporeras i politiken är vad vi kallar för politisering. Anledningar till varför politiker tar ställning i olika frågor och argumentet för att sakfrågor som leder till beslut måste politiseras presenteras i teorikapitlet. Teorikapitlet behandlar, förutom politiseringen, teorier om hur en sakfråga utvecklas över tid, det så kallade livshistoriebegreppet.

Med politisering och livshistoriebegreppet som bakgrund försöker uppsatsen skapa fram en modell för hur en sakfråga rör sig genom den politiska slussen, från det att sakfrågan uppkommer och börjar drivas fram till det eftersträvade lagändringen. Samtalsintervjuernas funktion är inte bara att fylla i luckorna utan även att se om teorierna fungerar i praktiken, både för sig och tillsammans i modellen som skapas. Den nya modellen presenteras i analysdelen.

Den andra delen av analysen fokuserar på själva politiseringsprocessen. Här undersöks politiseringsdynamiken tillsammans med frågor om partipolitisk obundenhet och organisationers möjligheter med att förbli tvärpolitiska. Målet är inte att enbart förklara vad politiseringen innebär och hur den går till utan även att lära känna igen processen. Därmed vill uppsatsen presentera ett förslag på hur man känner igen graden av politisering.

Det bör påpekas att politiseringen och dess dynamik kan inte enbart förklaras med hur organisationer kommunicerar med politiker. Opinionsbildning och medier har en nyckelroll i politiseringen. Detta framgår av teorin och söks att inkorporeras i analysen på ett kompletterande sätt. Opinionsbildningens roll diskuteras dessutom i stor grad i samtalsintervjuerna då organisationerna ombeds beskriva de viktigaste faktorerna för att på ett lyckat sätt driva sina sakfrågor.

Avgränsning

Som tidigare nämnt, uppsatsen är skriven med fokus på organisationer som har få resurser och som söker en lagändring. Utan stora mängder kapital, kontroll över medierna, inflyttande över beslutsfattare eller ett stort och uttalat stöd hos allmänheten en organisation måste börja se mer till det strategiska. Ju mindre resurser desto viktigare blir att de begränsade resurser organisationen har används på rätt sätt.

Bilden av organisationen med få resurser kan göras klarare genom att utgå från att organisationen är oberoende från politiska partier och andra intresseorganisationer. Organisationens politiska deltagande är inte heller institutionaliserat. Dessa avgränsningar gör att bilden av organisationen med begränsade resurser blir konsekvent då det inte går att förlita sig på resurser utanför organisationen. Analysen kan utgå från att organisationen fattar sina egna beslut och är fri från restriktioner i sitt beslutsfattande. Partibundenhet skulle innebära att frågan som lyfts redan är politiserad, därför skulle det inte finnas någon process att undersöka. Den låga graden av politisering vid organisationens uppkomst tillsammans med oberoendet från politiska partier innebär att avgränsningen passar naturligt tvärpolitiska organisationer. Tvärpolitiska organisationer är dessutom att föredra för att kontrastera organisationens sakfrågeretorik med politikernas, något som gör politiseringsprocessen tydligare.

Det är politiker som fattar beslut. Om en politiker ska aktivt kunna stödja ett lagförslag eller förändring måste det finnas en anledning. Hur politikerna uppfattar och hanterar en sakfråga blir därför avgörande för en sakfrågas överlevnad. Politiseringen blir därmed en avgörande faktor. Ordet beslutsfattare innefattar både politiker och tjänstemän. Eftersom det redan finns en avgränsning till lagändring som mål är det naturligt att fokusera enbart på politikernas roll som lagstiftare. Därmed utelämnas tjänstemännen och deras lagtolkande och tillämpande roll.

Teorierna utgår från ett demokratisk och parlamentarisk styre med fri opinionsbildning och tryckfrihet. Sverige blir därför en naturlig avgränsning och inte bara en praktisk sådan. För att uppnå en valid resultat på analysen har samtalsintervjuerna därför genomförts med svenska oberoende tvärpolitiska organisationer med begränsade resurser.

När det gäller tidsaspekten har en avgränsning gjorts från det att sakfrågan uppkommer och blir relevant för organisationen som driver den fram tills ett beslut har fattats. Detta eftersom det är lagändringen som är målet för organisationen.

Disposition

Uppsatsen har sin utgångspunkt i de olika teorierna om en sakfrågas liv. Dessa teorier hjälper till att skapa en tidsaspekt som beskriver vilka processer sakfrågan genomgått, gör det möjligt att bedöma nuläget, planera kommunikationsåtgärder samt förutse hur samhället kommer att hantera frågan i framtiden.

Vidare presenteras faktorer som bestämmer sättet som sakfrågan rör sig mot att bli ett lagförslag. Politiseringsaspekten tas upp för att beskriva hur det politiska läget kan både underlätta och försvåra ett positivt utfall. Teoridelen tar upp teorier som uppsatsen anser är nödvändiga för att kunna bygga en mer fullständig modell för politisk kommunikation. Målet är att skapa en modell baserad på begrepp och indikatorer som beskriver hur en sakfråga rör sig mot lagändring. Frågeställningen tar upp tre viktiga frågor som uppsatsen försöker besvara i analysdelen med hjälp den nya teoretiska modellen och information hämtad från intervjuer. Metoddelen går djupare in på hur resonemanget kring begrepp och indikatorer har gått till. Dessutom förklaras och motiveras intervjuernas användning.

Analysen av vad politiseringen innebär för en sakfråga söker inte enbart förklara själva processen utan vill även visa hur organisationens val av politiker och partier som ska föra frågan påverkar strategin för den politiska kommunikationen. Organisationer hoppas och vill i många fall att deras sakfrågor tas upp av politiker oavsett partitillhörighet, därför kommer det att i analysen diskuteras om en sakfråga kan föras utan att den politiseras då en politisering medför, per definition, meningsskiljaktigheter inom den politiska eliten.

Analysen tar till hjälp de samtalsintervjuer som genomförts med två olika tvärpolitiska organisationer. Intervjuernas mål är att få insikt om hur organisationer i praktiken hanterar sina sakfrågor. Intervjuerna börjar med att försöka kartlägga graden av politisering som organisationens sakfrågor haft vid organisationens uppkomst. Därefter undersöks relationen mellan organisationens sakfrågor och dess samarbetspartners. Genom att fokusera på hur organisationens sakfrågor har tagits upp av politiker och politiska partier undersöks hur organisationen och dess sakfrågor har över tid påverkats av politiseringen. Ett av uppsatsens mål är att knyta intervjuerna till teorierna om politisering och sakfrågans livshistoria. Sakfrågornas spridning och utveckling över tid jämförs med politikernas agerande. Därigenom används intervjuerna inte enbart för att bekräfta de redan existerande teorierna som presenteras utan används även för att underlätta analysen och utforska om teorierna fungerar tillsammans.

Analysen presenterar dessutom en kort diskussion om de olika sätt som politiker och beslutsfattare själva tar upp sakfrågor på och vad en organisation kan förvänta sig om ett vallöfte gällande sakfrågan ges. En fungerande gradering av politikernas olika uttalanden och utspel kan hjälpa organisationer att uppskatta graden av politikernas förbindande samt sakfrågans avstånd till en önskad lagändring. Dessutom tas faktorer som är indirekt knutna till analysen eller för viktiga för den politiska kommunikationen för att utelämnas upp för att därmed kunna presentera en mer komplett bild av vad en sakfrågas evolution innebär.

Uppsatsen börjar avrundas med en slutdiskussion om vad politisk kommunikation och opinionsbildning i dagens Sverige innebär, det vill säga vilka dörrar som öppnas och stängs för den politiska kommunikationen under en sakfrågas liv. Framtida forskningsmöjligheter föreslås.

Teoretisk ram

Tidigare forskning

Den tidigare forskningen omfattar studier om specifika sakfrågors livshistoria. Sakfrågorna studeras ofta individuellt och teorier tillämpas för att beskriva och förklara den politiska processen. Fördelen med denna tillvägagångssätt är att sakfrågans unika egenskaper kan tas hänsyn till.

Ett bra exempel på longitudinella studier om sakfrågor är studien *Kampen om kärnkraften* av Sören Holmberg och Kent Asp samt Mikael Gilljams *Svenska folket och löntagarfonderna*. Dessa studier undersöker främst hur sakfrågorna och dess olika aspekter förändrats över tid. Livshistoriebegreppet på massnivå blir en viktig del av studierna då väljarnas inställning undersöks. Gilljam undersöker bland annat medborgarnas inställning till löntagarfonderna jämfört med de olika politiska partierna och drar slutsatsen att skillnaden i åsikt mellan partier på vänsterkanten och dess väljare bidragit till löntagarfondernas fall.

I *Tjänstepensionsfrågan* undersöker Björn Molin de olika aspekterna av politisk kommunikation. Främst inriktar sig studien på de olika aktörerna och retoriken kring sakfrågan. En central del av studien är politiseringen samt modellen för ställningstagande som undersöker vilka faktorer bidrar till att politikernas val av ståndpunkt.

Denna uppsats tar inspiration av Björn Molins diagram för politisk deltagande men strävar efter att även ta hänsyn till andra relevanta teorier om politisk kommunikation.

En sakfrågas livshistoria

Det finns många olika teorier om en sakfrågas livshistoria. Det de flesta av dessa teorier har gemensamt är att de undersöker hur frågans miljö utvecklas över tid och försöker dela upp denna utveckling i olika faser. Teorierna har olika perspektiv beroende på vilka aspekter av kommunikationen ska lyftas fram. Perspektiven kan vara på aktörerna, det vill säga eliten, massmedier eller allmänheten. Perspektiven kan också vara baserade kring budskapet, det vill säga hur sakfrågan hanteras och förändras över tid. (Gilljam, 1988, s.8-15)

Gilljam hänvisar till livshistoriebegreppet. Detta är en generell beskrivning på hur nya sakfrågor möts med "närmast totalt avståndstagande" för att sedan röra sig mot "skilda ståndpunkter" och slutligen "enhetlig erkännande". Begreppet gäller främst väljargrupper och innebär att en sakfråga introduceras på den politiska arenan av en mindre förtrupp. Stödet för frågan växer gradvist och den blir med och mer accepterad med tiden. (ibid. s.8) Tydliga exempel på detta är allmän rösträtt, homosexuellas rättigheter, med flera.

Det är först när majoriteten politiker aktivt stödjer en förändring att denna blir till. Politiker, precis som alla andra människor, tänker rationellt och har begränsat med tid och resurser. Följaktligen är det inte ologiskt att anta att politiker kommer att ägna sig främst åt sakfrågor som stärker deras position. Att en politiker inte aktivt stödjer en sakfråga betyder inte nödvändigtvis att han motsätter sig dem. Det finns bara inget uttalat stöd eftersom andra frågor ligger högre upp på agendan. Politiker kan inte heller stödja en sakfråga om de inte känner till att den existerar. Kategorin "närmast totalt avståndstagande" kommer därför i denna uppsats snarare att benämnas ett avståndstagande från ett aktivt stöd och inte nödvändigtvis en osympatisk inställning till sakfrågan.

Teorin om den "politiska slussen" är tätt sammankopplad med livshistoriebegreppet men inriktar sig på hur väljarna reagerar när en ny sakfråga introduceras. Den politiska slussen beskriver en process som sker parallellt med en sakfrågas livshistoria. I takt med att sakfrågan blir aktuell och intresset för den sprids kommer också politiker och allmänheten att informera sig och ta ställning i frågan. Ställningstagandet leder till åsiktpolarisering hos allmänhet och politiker då politikernas ställningstaganden utformas i stor grad efter partipolitisk ideologi. Detta kan beskrivas i den politiska slussens tre etapper. (ibid. s.9)

- Sakfrågan befinner sig utanför den politiska slussen. Skillnader i åsikt är inte relaterade till partitillhörighet.

- Sakfrågan befinner sig inom den politiska slussen. Partiskiljande opinionsdelning uppkommer när politiker tvingas ta ställning.
- Sakfrågan passerat slussen. Frågan är inte längre lika aktuell för politikerna och ger därför inte längre upphov till motsättningar enligt partilinjer. (ibid. s.9)

En förklaring till polariseringen bland politiker kan vara ”kontinuitetsfaktorn”. Detta innebär att politikerna måste vara konsekventa med sina ställningstaganden för att kunna behålla kärnväljarnas och partiets förtroende eller riskera väljarbortfall och splittring inom partiet. (Molin, 1965, s.146)

De teorierna om en sakfrågas liv som hittills presenterats i uppsatsen har handlat främst om hur politiker responderar till en sakfråga och dess utveckling. Det saknas fortfarande en länk mellan Molins opinionsfaktor och allmänheten. Hennessys beteende modell beskriver hur intresse och kunskap ökar hos allmänheten i takt med att sakfrågan politiseras. Under processen ökar sannolikheten för att få stöd för sakfrågan från noll till i stort sett hundra procent. En teori liknande Hennessys är Katz fyra stadier av den allmänna opinionen. Katz menar att i början är sakfrågan endast viktig för ett mindre antal personer men att sakfrågan växer med tiden och blir viktig för fler och fler. (Gilljam, 1988, s11) Politiseringsgraden faller, enligt Hennessy, efter beslut men detta är inte relevant för denna uppsats med tanke på avgränsningen.

Politisering och ställningstagande

Uppsatsen fokuserar på politikernas roll i den politiska slussen. Livshistoriebegreppet tillsammans med den politiska slussen ger en uppskattning på hur sakfrågan hanteras på och påverkar den politiska arenan. Processerna förutspår en politisering av sakfrågor som har lagändring som mål. För att skapa en klarare bild av vad den politiska kommunikationen innebär för en sakfrågedrivande organisation måste teorierna kompletteras med en mer utförlig förklaring på vad som leder sakfrågorna mot politisering. Dessutom måste opinionsbildningen tas hänsyn till samt hur frågorna hanteras innan de blir politiserade.

Björn Molins tre plan stämmer, enligt Gilljam, väl överens med teorin om den politiska slussen. (Gilljam, 1988. s.11) Molin skriver att politikernas och partiernas beslut inom en sakfråga måste ta hänsyn till om sakfrågan ”avser ett element i partiernas propaganda eller ej”. En politiserad fråga definieras därför av att den är ett element i partiernas strategier och retorik. (Molin, 1965, s.141)

På samma sätt uppfattas en avpolitiserad sakfråga inte som en del av partiets ideologiska inriktning och ingår därför inte heller i partiets relation till väljarna. Molin presenterar fyra faktorer som avgör om en sakfråga och besluten kring den saknar politisering. (ibid. s.141)

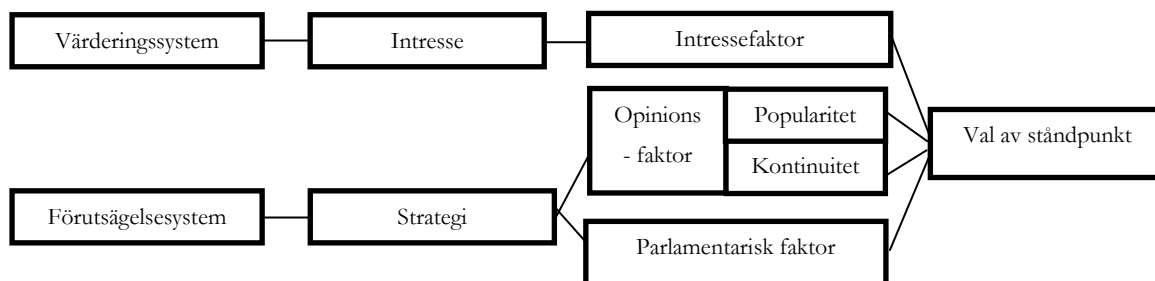
- De politiska partierna har ännu inte hunnit fatta fasta ståndpunkter när det gäller sakfrågan. Alternativt har ståndpunkt inte fattats överhuvudtaget.
- Partier saknar en enhetlig linje i sakfrågan. Detta märks på retoriken och debatterna kring sakfrågan.
- Retoriken kring sakfrågan har liten eller saknar helt ideologisk karaktär.
- Administrativa och politiska organ handlägger ärendet men sakfrågan saknar samtidigt politisering enligt de andra tre punkterna. (ibid. s.141)

Molin sätter tidpunkten för en sakfrågas politisering för ögonblicket då ett parti bestämmer för att ta upp sakfrågan inför väljarna. (ibid. s.141) Detta är logiskt eftersom partiet, med all sannolikhet, börjar ta ställning i och inkorporera sakfrågan efter egen ideologi ögonblicket beslutet att ta upp frågan inför väljarna tas. Detta jämfört med ögonblicket då själva kommunikationen med väljarna börjar.

Enligt Molin blir det därför uppenbart att sakfrågor som ska resultera i lagförslag kan antingen vara politiserade, avpolitiserade eller gå igenom båda planen. (ibid. s.142) Kopplingen som Gilljam gör mellan den politiska slussen och Molins politiseringsteori är att en sakfråga börjar ofta som avpolitiserad för att senare politiseras och därefter avpolitiseras när de partierna är överens eller avstår från att fortsätta använda sakfrågan inom den politiska debatten. (Gilljam, 1988, s.11; Molin, 1965, s.142) Med andra ord innebär avpolitiseringen att sakfrågan inte längre är aktuell. Antigen har lagändringen genomförts eller så har politikerna avstått. I vilket fall som helst innebär detta ett aktivt ställningstagande från beslutsfattarnas sida. Beslut har därmed fattats.

Molin går vidare med att konstruera en modell som inkorporerar möjliga anledningar till politikernas beslut. Molin menar att partiernas beslut är antingen baserade på övergripande ideologiska mål och övertygelser eller på strategier för att behålla makten. (Diag.1) Är beslutet baserat på på hur man värderar frågan ur ett ideologiskt perspektiv sammanfaller beslutet med vad Molin betecknar som "intresse". Detta skapar en "intressefaktor" som ligger till grund för beslutet om sakfrågan. (Molin, 1965, s.141-142)

Beslutet kan också påverkas av att partiet försöker ”förutsäga” hur reaktionen kommer att vara till deras ställningstagande. Beslutet blir därför en del av en strategi gentemot allmänheten och andra politiska partier. (ibid. s143)

Diag.1 - Molins diagram för politiska partiers ställningstagande.

Strategin kan vara riktad mot allmänheten. Detta utgör ”opinionsfaktorn”. Partiet söker maximera sina röster för att få en starkare ställning i riksdagen och hoppas att opinionen påverkas av partiets ställningstagande i sakfrågan. Röstmaximering av denna form är en balans mellan vad Molin benämner ”kontinuitetsfaktorn” och ”populärhetsfaktorn”. Kontinuitetsfaktorn, som tidigare förklarar, berör förtroendet hos kärnväljarna och partiets enighet. Kravet på kontinuitet innebär att partiet inte kan bortse från tidigare politik och att ställningstagandet i sakfrågan kommer därför att vara nära den tidigare partilinjen och partiets ideologiska grundinställning. Populärhetsfaktorn däremot påverkar hur många nya väljare partiet kan attrahera genom sitt ställningstagande. Om partiet söker att röstmaximera, en avvägning kommer att göras mellan popularitet och kontinuitet. Strategin kommer därmed vara att välja det ställningstagande som ger mest nettoröster. (ibid. s145-146) Detta strategiska opinionstänkande kan kopplas till partiernas politiska marknadsföring. Ställningstagandet inom sakfrågan blir ett budskap som är riktad till särskilda grupper som lockas av partiernas särskilt anpassade politik. (Nord, 1997, s.23)

Den ”parlamentariska faktorn” i Molins modell påverkar relationen mellan partier. Beslut när det gäller en sakfråga kan tas med tanke på hur andra partier kommer att reagera. Att ta en viss ställning i en sakfråga och därmed politisera den tvingar andra partier till att göra detsamma. Detta kan medföra röstförlust för en motståndarparti eller så splittring i en oppositionskoalition. Ställningstagandet kan också leda till röstvinst för partier inom den egna koalitionen eller underlätta en koalitionsbildning genom att ge närstående partier en ökad antal röster. (ibid. s145)

Andra relevanta teorier

Ovanstående teorier lägger grunden för uppsatsens hantering av politikernas roll en sakfrågas väg till lagändring. För att få en klarare bild av en sakfrågas livshistoria måste analysen även ta hänsyn till medborgarna och medierna. Påverkan politiker, medborgare och medier sinsemellan kan göras klarare om uppsatsen tar hänsyn till den triangulära modellen som inkorporeras dessa aktörer och belyser interaktionen mellan de. Medierna fungerar dock främst som förmedlare av information enligt modellen. (Nord, 1997, s.123-124)

I sin avhandling om löntagarfonderna bekräftar Gilljam teorierna om politisering i takt med att frågan rör sig genom den politiska slussen. Gilljams slutsats är att polariseringen blir mer tydlig ju fler som sätter sig in i sakfrågan och beslutsfasen närmar sig. (ibid. s.169-171) Om hänsyn tas till den politiska kommunikationens triangelform (Nord, 1997, s.124) är det logiskt att anta att den ökande politiseringen är ett resultat av massmediernas, makthavarnas och medborgarnas förstärkande effekt på varandra.

Allmänhetens intresse för en sakfråga kan delas upp i ytterligare aspekter som viktighet och saliency. I korthet handlar dessa begrepp om hur viktig en person anser att en sakfråga är och hur mycket utrymme sakfrågan har i personers sinne. (Gilljam, 1988, s.53-54) Det går att dra en parallell mellan saliency och marknadsföringsbegreppet ”mindshare”. En viktig sak att påpeka är att denna uppsats inte gör någon distinktion mellan viktighet och saliency utan båda aspekter täcks av allmänhetens intresse för sakfrågan.

Ett begrepp som, kan anses vara av relevans är sakfrågekomponenter eller sakfrågornas egenskaper. Sakfrågan innehåller så kallade komponenter, attribut eller egenskaper som definierar vad sakfrågan handlar om. (Asp, 1986, s.63; Gilljam, 1988, s.27) De olika komponenterna värderas olika av partierna och vissa komponenter blir därför mer framträdande i den politiska debatten. Dessutom är sakfrågekomponenterna av olika vikt och intresse för allmänheten och medierna. Allt detta innebär att sakfrågan kan formuleras på olika sätt beroende på vilka komponenter som träder fram. (Gilljam, 1988, s27-29)

Det är logiskt att anta att politiker väljer ut sakfrågekomponenter som tillåter de att behålla en hög grad av kontinuitet gentemot nuvarande politik och partiets grundläggande ideologi. Därmed blir hanteringen av sakfrågekomponenter ett viktigt redskap för att uppskatta sakfrågans politisering.

Den politiska retoriken innefattar vallöften. Naurin skriver att en mycket hög grad av vallöften i Sverige infrias trots att allmänheten inte uppfattar det så. (Naurin, 2009) För denna uppsats innebär detta möjligheten att om en sakfråga börjar ingå i vallöften finns det ett stort sannolikhets till att sakfrågan går till beslut om det politiska partiet bakom löften får genomföra sin agenda.

Avslutningsvis kan sägas att analysen kommer att ta hänsyn till SOU modellen för det politiska deltagandets former för att lättare kunna särskilja de olika aspekterna av den politiska kommunikationen. (SOU 1999:121, s.14) Eftersom uppsatsen utgår från att den sakfrågedrivande organisationens politiska deltagande inte är institutionaliserat kommer endast direkta aktioner, lobbying, opinionsbildning och mediekontakter att tas upp i analysen.

Frågeställning

De olika teorierna ger främst två saker. Livshistoriebegreppet förklarar sakfrågornas väg från att de uppkommer tills de resulterar i beslut. Politiseringsmodellen beskriver vilka handlingar som är öppna för politiker beroende på deras relation till sakfrågan samt uppfattningen om dess strategiska innebörd. Intervjuerna undersöker sakfrågans dynamik i praktiken och strävar därmed att fylla i det som saknas i de abstrakta modellerna samt kontrollera att de teoretiska antaganden som modellerna är byggda på stämmer överens med verkligheten.

Den övergripande frågeställningen är: Vilka faktorer ska en organisation ta hänsyn till om den vill driva en sakfråga? Uppsatsen fokuserar på politisk kommunikation och söker därför besvara den övergripande frågan genom att besvara följande delfrågor:

- **Vilka faktorer bestämmer om en politiker väljer att driva en sakfråga?** Svaret på denna fråga kan hjälpa organisationer att uppskatta om en sakfråga kan drivas i dagsläget, vad som måste tillkomma för att frågan ska börja drivas på ett framgångsrikt sätt samt vilka aspekter av den politiska kommunikationen och opinionsbildningen som organisationen bör fokusera sina få resurser på.

Den vetenskapliga aspekten av denna fråga har som mål att undersöka om den politiska kommunikationen går till i praktiken som teorin beskriver och om teorin kan utvecklas. Dessutom kan den politiska kommunikationens olika aspekter och faktorer lyftas fram för att undersöka hur dessa påverkar utfallet.

- **Är det möjligt för en organisation att vara tvärpolitisk och driva en fråga till beslut eller måste organisationen välja en politisk inriktning för att sakfrågan ska överleva?** Många organisationer strävar efter att vara tvärpolitiska. I praktiken kan svaret på denna fråga hjälpa organisationer att planera sin politiska kommunikationsstrategi. Om det visar sig det är bättre att vara politisk inriktad kan resurser sparas genom att organisationen endast vänder sig mot en mindre antal aktörer. Dessutom kan sakfrågorna lättare vinklas till att alltid passa en viss politisk preferens.

Ur ett vetenskapligt perspektiv kan det vara intressant att utforska kommunikationen mellan den tvärpolitiska organisationen och de politiska beslutsfattarna för se hur en till synes tvärpolitisk sakfråga omvandlas till politiska ståndpunkter som kan polarisera inte bara partier utan även politiker inom samma parti.

- **På vilket sätt går det att uppskatta om en sakfråga har gjort framsteg på det politiska planet och är därmed närmare beslut?** I praktiken kan svaret på denna fråga hjälpa organisationer bedöma om deras ansträngningar fört sakfrågan i rätt riktning. Informationen kan hjälpa till att planera framtida kommunikativa åtgärder. Dessutom kan organisationen spara resurser om det uppstår ett mönster där specifika åtgärder visar sig vara mer effektiva än andra.

Det vetenskapliga intresset ligger i möjligheten att kartlägga indikatorer för politisering och därmed kunna föreslå en modell för att uppskatta en sakfrågas politiseringsgrad.

Metod

Uppsatsens är teoriutvecklande och har förklarande ambitioner. Relevanta teorier presenteras för att sedan sammanfogas i en övergripande modell. Teorierna är i många fall närliggande och förklarar individuellt olika aspekter av den politiska kommunikationen. Teoriutvecklingen sker med utgångspunkt från Molins modell för partiers ställningstagande. Uppsatsen söker att utöka och komplettera denna modell genom att hitta kompletterande förklaringsfaktorer utifrån uppsatsens syfte och avgränsning. Förklaringsfaktorerna samlas genom att dels undersöka andra teorier om politisk kommunikation och dels genom samtalsintervjuer med informanter.

Befintliga teorier

De flesta teorier som används för att utöka modellen för politisk kommunikation har begrepp som är centrala för teorin. Teorierna har valts med begreppen i tanke och begreppens operationalisering kopierats för att sedan inkorporeras i teoriutvecklingen. I vissa fall har det varit nödvändigt att beskära eller på annat sätt anpassa teoribegreppen till uppsatsen. Detta görs med uppsatsens syfte och avgränsning i tanke. Förändringarna övervägs och motiveras för att behålla en fungerande operationalisering. Dessutom söker uppsatsen bekräfta operationaliseringen med hjälp av intervjuerna.

Begreppen politisering och intresse kan nu operationaliseras för att senare inkorporeras i modellen. Begreppet intresse utgår från sakfrågans aktualitet och samhällets engagemang. Motstånd och stöd för sakfrågan i samhället samt medietäckning är indikatorer som används för intressebegreppet. Politiseringsbegreppet fokuserar främst på politiska partier. Indikatorerna för begreppet antas vara åsiktspolarisering och retorik enligt partilinjer kring sakfrågan. Anpassningen till den politiska retoriken innefattar både strategisk val av sakfrågeobjekt samt vinkling eller spinn av sakfrågan. Det bör tilläggas att dessa är inte de enda begreppen som används i uppsatsen med det är de två centrala begreppen som anpassats mest. Begrepp som kopierat och dess operationalisering tas direkt upp i analysdelen.

Intervjuerna i teorin

Intervjuerna fyller främst två funktioner. En funktion är att hjälpa hitta kompletterande förklaringsfaktorer som hjälper att uppnå teorimättnad i ämnet. Mättnaden i detta fall innebär att en hållbar teori kan bildas med hjälp av informationen från intervjuerna. Den andra funktionen är att kontrollera att operationaliseringen av begreppen och dess integration i den övergripande teorin fungerar i praktiken. Att informationen från intervjuerna är kongruent med den

nyutvecklade teorin betyder att teorierna sammanfogats på ett korrekt sätt och att begreppsoperationaliseringen är valid.

Intervjuerna ställs till informanter. Intervjupersonerna som väljs ska vara aktiva inom respektive organisation och ha erfarenhet av politisk kommunikation opinionsbildning. Intervjupersonerna bör ha en ställning som beslutsfattare och strateger inom organisationen och ska kunna betraktas som välinsatta ”eliter” som är aktivt involverade i organisationens verksamhet.

Organisationerna som väljs är RFSL och YIMBY. Båda organisationer passar in i uppsatsens avgränsning. Det handlar om oberoende tvärpolitiska organisationer med begränsade resurser. Båda organisationer är verksamma i Sverige och driver sakfrågor men lagändring som mål. Skillnaderna mellan organisationerna gör att de kompletterar varandra när det gäller intervjuernas två främsta mål, kontroll av teori och teorimättnad. Skillnaderna mellan organisationerna som främst tänkts på är följande:

- Ålder. RFSL är en betydlig äldre organisation. Mycket har hänt sen organisationen startades och började driva sina sakfrågor. Förändringar knutna till indikatorerna kan därför betraktas på längre sikt.
- RFSL har uppnått flera av sina mål när det gäller lagändring. Även om uppsatsen är avgränsad till lagändring när det gäller tid så finns möjligheten att få information om en frågas livshistoria från att den uppkommer tills lagändring nås.
- RFSL har erfarenhet av politisk kommunikation och opinionsbildning på både lokal och nationell nivå. YIMBY har endast erfarenhet av politisk kommunikation och opinionsbildning på lokal nivå.
- RFSL har stora och omfattande sakfrågor som organisationen tidigare fokuserat på. Dessa sakfrågor har handlat om fri och rättigheter och kan kontrasteras till de mindre sakfrågor som YIMBY drivit fram tills idag. Även om YIMBY har en grundinställning när det gäller urbanutveckling så är det fortfarande att opinionsbildningen och den politiska kommunikationen handlar om enstaka urbana projekt i Stockholm och Göteborg.
- YIMBY är en relativt ung organisation. Detaljer kring hur politiker och allmänheten förhåller sig till organisationen och dess sakfrågor vid organisationens uppkomst är därför mer tydliga. Samtidighetsaspekten innebär dessutom att efterhandskonstruktioner och rationaliseringar minimeras.
- YIMBY:s sakfrågor befinner sig mitt i den politiska slussen och ger upphov till meningsskiljaktigheter bland både politiker och allmänheten. Organisationen och dess

övergripande mål är kontroversiella i mångas ögon. I kontrast till detta har RFSL och RFSL:s grundläggande idéer blivit accepterade av en överväldigande majoritet. Bland både politiker och medborgare.

Intervjuerna genomförs som samtalsintervjuer eftersom målet är att få så stor insikt som möjligt i respektive organisations olika processer kring opinionsbildning och politisk kommunikation. Intervjufrågorna i intervjuguiden är därför enbart teman. Mindre följdfrågor ställs under samtalsintervjun. Målet är att varje tema besvaras på ett sätt som inom uppsatsens ramar ökar kunskapen om organisationen och informantens roll i den.

Intervjuerna i praktiken

Intervjupersonerna kontaktades per telefon och en beskrivning gavs angående målet med uppsatsen och intervjuerna. Ett informerat samtycke kunde därmed ges av informanterna. Konfidentialitet erbjöds men ingen av informanterna ansåg detta som en nödvändighet. Uppsatsen kommer dock att hantera intervjuerna på ett sätt som minimerar användningen av intervjudeltagarnas personliga information. YIMBY Stockholm kontaktades eftersom den delen av organisationen startades först och har hittills haft en större erfarenhet när det gäller organisationens verksamhet. Ingen sådan avvägning gjordes när det gäller RFSL eftersom RFSL Göteborgs har funnits sen 1971.

Bandspelare användes under intervjuerna och informanterna har varit medvetna om detta. Intervjuerna genomfördes på för informanterna säkra och bekväma ställen och inga utomstående var närvarande. Intervjuerna inleds alltid med en beskrivning av syftet bakom intervjuerna samt hur dessa är upplagda.

Intervjufrågorna

Intervjuerna börjar med inledningsfrågor där informanterna får kortfattat beskriva organisationen, dess sakfrågor samt hur organisationen startades. Fokus ligger på faktorer som kan ha bidragit till organisationens uppkomst samt den allmänna miljön. Målet är också att få inblick i graden av intresse hos allmänheten.

Därefter följer frågor om politisering och polarisering i organisationens sakfrågor vid organisationens uppkomst. Denna del använder Molins fyra faktorer för att uppskatta om en fråga är politiserad eller ej.

Efter politiseringsfrågorna går intervjun över till frågor om relationen till samarbetspartners som inte är politiker eller politiska partier. Frågorna ämnar kartlägga engagemanget och det aktiva

stödet i samhället. Dessutom ställs handlar intervjun i denna del om hur organisationen sköter sina sakfrågor och dessas objekt. Frågan om åtgärder till socioekonomiska grupper är en kontrollfråga för att se om organisationen avvikit från sin tvärpolitiska inriktning. Detta eftersom åtgärder och retorik riktade mot specifika socioekonomiska grupper kan vara sammankopplade till motsättningarna mellan grupper enligt den politiska höger/vänster skalan.

Nästa samling intervjufrågor handlar om förhållande och kontakt till beslutsfattare men påminner i strukturen om frågorna som handlar om allmänheten och samarbetspartners. Målet är återigen att se hur organisationen hanterar sina sakfrågor och dess objekt men i kontakten med politiker och politiska partier. Det är intressant att se om politikerna eller organisationen har försökt att politisera sakfråga genom att vinkla den eller välja ut sakfrågeobjekt för politiseringsändamålet. Frågorna berör även splittring inom partier och polarisering mellan olika politiska partier.

Både delarna om samarbetspartners och beslutsfattare har frågor om orsaker bakom inledandet av kontakterna. Tanken bakom dessa frågor är att kartlägga vilka faktorer som gör att det blir angeläget för utomstående aktörer att ta tag i organisationens sakfrågor. Intervjun fortsätter med generella frågor kring stöd och motstånd för organisationen och dess sakfrågor. Återigen är meningen att fokusera på begrepp som är viktiga för uppsatsens teori, det vill säga intresse och politisering.

Intervjun avslutas med några generella frågor kring beslutsfattarnas politisering av organisationens sakfrågor över tid samt generella frågor kring generella kommunikationsåtgärder, mediekontakter och eventuella aktioner som genomförts.

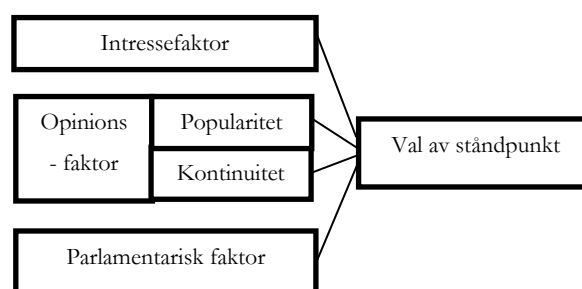
Analys

Analysen av hur en sakfråga hanteras kan påbörjas från en dikotomisk startposition. Antingen har politikerna anledningar att ta upp sakfrågan eller ej. Om det finns en anledning för politikerna att ta upp frågan kan Molins modell för politisk beslutsfattande användas.

Med beslutsteori som bakgrund går det att förutsätta att politiker och politiska partier agerar rationellt. Beslutsvalet är i högsta grad subjektiv och kan handla om avvägningar av fördelar och nackdelar mot varandra. Avvägningarna kan handla om långa mot korta loppet eller om att förlora på ett plan för att vinna mer på ett annat. Analysen kommer att utgå från att politiker och politiska strävar att maximera nettovinsten av sina beslut och kommer att agera därefter, enligt spelteoretiska premisser. (Hansson, 1994) Exempelvis är det tänkbart att ett parti tvingas att välja mellan att kortsiktigt kompromissa ideologiska ståndpunkter mot att ingå i en koalition. Ett annat exempel är att driva igenom ett impopulärt beslut om partiet är övertygad att det är det rätta att göra enligt partiets ideologi. Analysen tar därför inte hänsyn till att ”fel” eller ”rätt” strategi har valts enligt Molins modell utan enbart att ett beslut har tagits. Beslutet ansågs vara det rätta vid tillfället annars hade ett annat strategi valts. Resonemanget kan användas även om inget beslut tas. Att inte ta ett beslut blir ett beslut i sig.

Grunderna till en ny modell

Ovanstående resonemanget leder till att politiker måste motiveras till ett ställningstagande om sakfrågan ska kunna drivas mot en lagändring. Detta kan göras om faktorerna för valet av ståndpunkt påverkas. Om en ny modell ska skapas med beslutsfaktorerna som utgångspunkt blir denna modell till en början en avklippt version av Molins diagram. (Diag.2)

Diag.2 - Molins diagram för politiska partiers ställningstagande utgående från enbart faktorer.

Molins modell utgår från att politikernas, om beslutsteoretiska begrepp ska användas, behov är att driva sin ideologiska agenda samt behålla makten för att kunna fortsätta driva igenom beslut. Intressefaktorn handlar om att genomföra beslut som stämmer överens med partiets ideologi.

Opinionsfaktorn och den parlamentariska faktorn bygger däremot på politikernas strävan att vinna eller behålla makten. (Molin, 1965, s.142-143)

En organisation som vill driva en sakfråga måste se över modellens faktorer och se vilka den kan påverka. För en organisation med få resurser innebär detta en klar begränsning. Den parlamentariska faktorn är per definition svår att påverka utan ett strakt inflytande över det politiska systemet och dess aktörer. Alternativt kan en utförlig analys av landets politiska partier och deras förhållande sinsemellan göras för att se om sakfrågan innehar en sådan strategisk potential att den kan splittra koalitioner och politiska partier. Det är emellertid inte sannolikt att en sådan fråga uppkommer utan uppmärksamhet eller att en mindre organisation skulle inse frågans parlamentariska potential samtidigt som inga politiska partier gör det. Det går inte heller att ändra sakfrågan så att den passar den parlamentariska faktorn eftersom detta innebär att det inte längre är samma sakfråga.

Att ändra en sakfråga är emellertid inte samma sak som att vinkla den eller att fokusera på sakfrågeobjekt som är förenliga med partiets ideologiska inriktning. Genom att göra en fråga mer ideologisk attraktiv för politikerna kan intressefaktorn påverkas i rätt riktning. Intervjupersonerna uttalar sig på följande sätt:

”Pratar man med en kristdemokrat pratar man om människovärde, pratar man med en folkepartist pratar man om människors lika värde, pratar man med en vänsterpartist så pratar man om maktstrukturer.” (Representant från RFSL, Bilaga 2, s.11)

”Vad vi då oftast gör är att vi ta bort, lägger till, vi målgruppsanpassar budskapet litegrann. Det här är en fråga som vi bör ta i mer med den här publiken, det här är en fråga som vi bör dra mindre på med den här publiken, så vi hela tiden försöker målgruppsanpassa budskapet. Jag tror det är viktigt att göra det.” (Representant från YIMBY, Bilaga 3, s.11)

Spinn av sakfrågor och prioritering av sakfrågeobjekt fungerar inte på samma sätt när det gäller den parlamentariska faktorn eftersom det är följderna av lagändringen som är i fokus, inte hur sakfrågan presenteras eller ideologin bakom.

Kvar är opinionsfaktorn. Kontinuiteten, precis som den parlamentariska faktorn är svår att påverka utan att ändra sakfrågan. Att klara av att på ett grundläggande sätt ändra den allmänna uppfattningen om ett partis tidigare beslut och politiska inriktning är något som inte är förenligt med bilden av en organisation med begränsade resurser. Popularitet kan påverkas genom bland annat genom opinionsbildning. SOU modellen för politisk deltagande beskriver flera alternativ

öppna för en organisation vars deltagande inte är institutionaliserat: direkta aktioner, lobbying, opinionsbildning och mediekontakter. Organisationen mål är lagändring, något som direkta aktioner inte påverkar direkt. Dock tenderar aktionerna att ha en viss påverkan på politiker och opinionen, speciellt om aktionen exponeras i media. Mediekontakternas mål är att påverka opinionen. Mediekontakter passar därför in i Molins diagram när det gäller opinionsfaktorn. Lobbying innebär direkt kontakt med politiker. Denna kontakt förutsätter att sakfrågan (budskapet) anpassas till politikerna (mottagaren). Lobbying har därmed gemensamma drag med påverkan genom intressefaktorn.

När politiker betraktar omvärlden görs detta genom det ideologiska filtret. Detta är en av anledningarna till att retoriken kring sakfrågan måste anpassas för att kunna användas för att påverka intressefaktorn. Politiker, precis som alla andra människor, kan omöjligen känna till allt som händer runtomkring de. Ny information tolkas dessutom enligt politikernas ideologi när den passerar genom det ideologiska filtret. En fråga om politikernas relation till sakfrågor och sakfrågeobjekt besvarades på följande sätt:

”Vi lyfter ofta frågor och argument som de kanske inte själva tänkt på. På samma sätt kan de också lyfta frågor som vi inte har tänkt på. Det blir väldigt fruktbart. /---/ Vi har suttit och presenterat väldigt faktagrundade ståndpunkter som sen några andra vid bordet har sagt ”nej, så är det inte” och sen har de inte varit intresserade av att lyssna på argumentationen för att de bestämt sig att ”så här är det”.” (Representant från YIMBY, Bilaga 3, s.12)

Lobbying, direkta aktioner och opinionsbildning påverkar politikerna i olika grad men påverkan tolkas utifrån politikernas ideologi. Partiet och dess grunder spelar en stor roll i hur politiker uppfattar omvärlden.

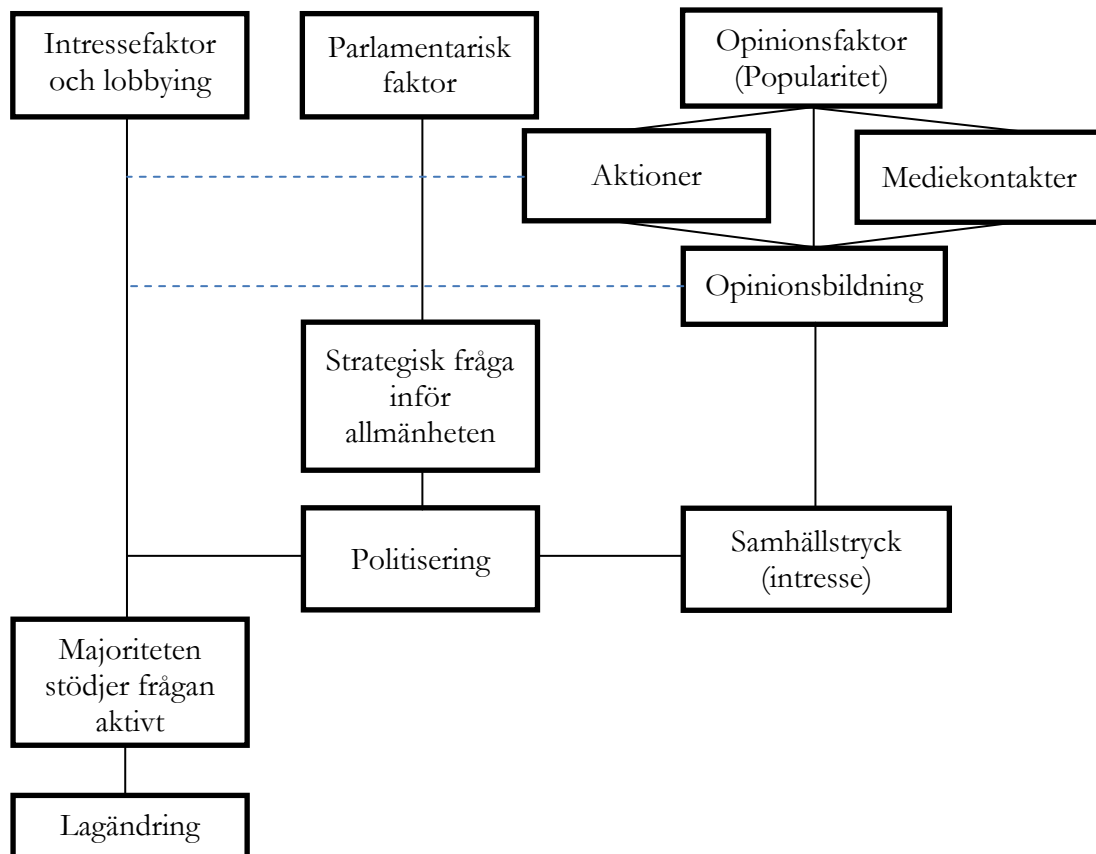
Modellen tar form

Ju starkare en eller flera av sakfrågans faktorer blir desto mer sannolikt att sakfrågan kommer till lagförslag.

- Intressefaktorn ökar. Sakfrågan blir mer attraktiv ur partiets ideologiska perspektiv. Antingen har partiets ideologi förändrats eller sakfrågan och dess objekt börjat anpassas till partiets retorik och ideologi.
- Den parlamentariska faktorn ökar. Möjligheterna till att skifta maktbalansen till partiets fördel på den politiska arenan blir mer tydliga och genomförbara.

- Opinionsfaktorn (Popularitet) ökar. Sakfrågan börjar röra sig från totalt avståndstagande när fler och fler blir intresserade, sätter sig in i sakfrågan och inser att den är viktig för de. Detta knyter tillbaka till Hennessys och Katz variant av livshistoriebegreppet.

Med allt som nämnts i detta kapitel som bakgrund kan nu en ny diagram presenteras. Modellen använder Molins diagram för ställningstagande men inkorporerar även alla faktorer som hittills diskuterats kring Molins tre ställningstagandefaktorer. (Diag.3)

Diag.3 - Modell för politiseringsstyrd lagändring.

Sakfrågor som täcks av intressefaktorn är politiska per definition. Sakfrågor som i huvudsak använder intressefaktorn kommer därför inte att genomgå processen från avpolitiserade till politiserade frågor på samma sätt om de exponeras för allmänheten. Detta illustreras i diagrammet (Diag.3) genom att sakfrågor med ursprung i ”Intressefaktor och lobbying” kategorin inte behöver passera genom ”Politisering”.

När det gäller den parlamentariska faktorn är det logiskt att anta att politiker ständigt utforskar olika strategier. Strategierna kan handla om att bilda en koalition, splittra motståndet, utnyttja en vågmästarroll, med flera. Om en strategi enligt den parlamentariska faktorn är baserad på en

sakfråga som är viktig för allmänheten kommer detta nödvändigtvis leda till ett politiskt uttalande om sakfrågan. Som vi tidigare nämnt knyter Molin uttalanden om sakfrågor inför väljarna med politisering. Därmed har den parlamentariska faktorn skapat en politiserad fråga. Om sakfrågan däremot inte når allmänheten kommer den ideologiska retoriken att tonas ned eftersom partierna inte behöver ta hänsyn till kontinuitetsfaktorn. Frågan kan därmed lösas på det avpolitiserade planet.

Om opinionen växer innebär detta också att allmänhetens intresse för sakfrågan ökar. När intresset har blivit så stort att populariteten inte längre kan ignoreras kommer politiker och partier att politisera sakfrågan för att på så sätt utnyttja allmänhetens stöd enligt opinionsfaktorn. En utveckling av anledningen till att partier kommer att vara mer benägna att ta upp en sakfråga om medborgarnas intresse ökar är problemformuleringsprivilegiet. En följd av detta är att politiker och politiska partier kommer att kontakta den opinionsdrivande organisationen för att sätta sig in i sakfrågan samt utforska potentiella strategiska fördelar som frågan kan innebära för de. Följande är citat från intervjupersonerna:

”Det är politiker som känner att de inte har koll på frågorna ofta tar kontakt för att få mer information, höra RFSL:s åsikt. Det händer rätt så ofta.” (Representant från RFSL, Bilaga 2, s.10)

”Då var vi som sagt med i tidningen City, Sveriges Radio, jag tror vi var med i Metro också. Vi syntes ganska mycket där, det var kanske ett par månader, och fick väldigt mycket medieuppmärksamhet. Det var i samband med det att vi kunde se att medlemsantalet gick upp ganska kraftigt under den perioden. Det var också här som de första externa kontakterna började dyka upp. Det var framförallt de politiska aktörerna som var de första som började höra av sig.” (Representant från YIMBY, Bilaga 3, s.4)

Gilljam skriver att hur en sakfråga och dess komponenter definieras påverkar allmänhetens uppfattning om sakfrågan. Medborgarnas bild av partierna kommer att styras av politikernas beslut. Resultatet blir att olika politiska grupper strävar att definiera sakfrågan på ett sätt som gynnar deras politik. Gilljam hänvisar dessutom till agendaforskningen och menar att även om det inte går att styra vad medborgarna tycker om en sakfråga så går det att styra vilka komponenter som medborgarna är mest medvetna om. (Gilljam, 1988, s.27-29) Molin menar dessutom att själva initiativavtagandet kan medföra ytterligare en positiv rösteffekt. (Molin, 1965, s.147) Att vara först med att ställa sig bakom sakfrågan, definiera den, exponeras i media och

därmed styra debatten har sina fördelar. Politiker kommer därför att sträva efter att få initiativet när det gäller problemformuleringen.

Enligt Molin startar politiseringsprocessen när en sakfråga tas upp av ett parti inför väljarna. Retoriken kring sakfrågan och valet av sakfrågekomponenter har anpassats till partiets ideologi och politik för att ta del av problemformuleringsprivilegiet. Sakfrågans politisering har därmed börjat.

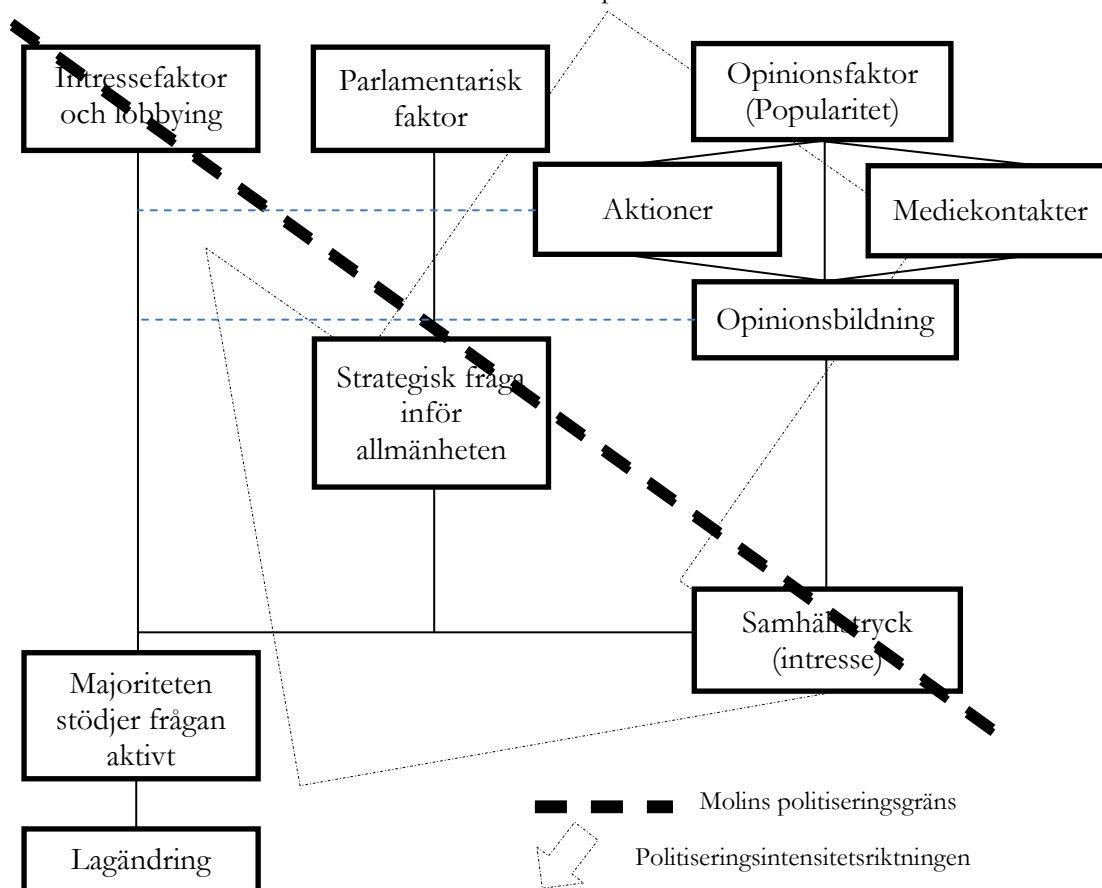
Asp skriver om polarisering och intensifiering som mediernas krav på innehåll. Detta påverkar, menar han, relationen mellan de olika politiska aktörerna. (Asp, 1986, s.360) Detta tillsammans med Nords triangelmodell för politisk kommunikation innebär att politiseringsprocessen intensifieras och en snöbollseffekt uppstår där opinionen bidrar till politiseringen, politiseringen bidrar till mediernas exponering av sakfrågan och exponeringen bidrar till opinionen. Detta antagande stämmer överens med teorierna om en sakfrågas livshistoria.

Ett annat perspektiv på politiseringens plats

Ett annat perspektiv på politiseringens plats i modellen vore att utgå från att alla frågor är politiserade mer eller mindre från början. Detta innebär en revision och anpassning av Molins politiseringsindikatorer där politiseringen är en gradvis process och faktorerna enbart visar när processen har blivit tydlig.

Argumenten är följande: Sakfrågan förhåller sig till partiernas ideologier på ett specifikt sätt även om politikerna inte är medvetna om sakfrågans existens eller ännu inte hunnit sätta sig in i den. Kravet på ett partis ståndpunkt blir enbart ett krav på kristallisering och konsensus inom partiet om hur sakfrågan bör hanteras. Detsamma gäller för kravet på en enhetlig partilinje eller kravet på ideologisk karaktär.

En sakfråga som helt strider mot en partis ideologi kan tas som exempel. Politikerna kanske inte är medvetna om sakfrågan eller saknar fasta ståndpunkter om exakt hur sakfrågan bör hanteras. Partiet har inte heller någon fast ståndpunkt och inga uttalanden har gjorts. Dock har sakfrågan ett inneboende förhållande till partiets övergripande ideologi. Molins politiseringsfaktorer blir därmed en abstrakt gräns för när sakfrågan kan anses vara politiserad. Om detta resonemang appliceras på den nya modellen förvandlas politiseringsrutan till en politiseringsgräns. (Diag.4)

Diag.4 – Modell för lagändring med politiseringsintensiteten som bakgrund.

Den stora pilen visar riktningen av politiseringsintensiteten. Längst upp till höger på diagrammet är intensiteten lägst. Längst ner till vänster är intensiteten högst, strax innan beslut i sakfrågan fattas. De två nya diagrammen kan förhoppningsvis hjälpa en organisation uppskatta var deras sakfrågor livshistoriskt befinner sig i förhållandet till de olika aspekter som påverkar politikernas benägenhet att driva sakfrågan mot en lagändring. Vilken av de nya modellerna bör föredras beror helt på om politiseringen betraktas som en ständig process som finns i bakgrunden av sakfrågans livshistoria eller om Molins fyra sakfrågekaraktäristika används.

Den potentiella avpolitiseringen

Hittills har endast det politiserade planet diskuterats. Sakfrågor kan, enligt Molin, även röra sig mot beslut på det avpolitiserade planet. Dessutom kan en avpolitisering av sakfrågan ske. Detta innebär att partierna kommer överens i sakfrågan eller avstår från att fortsätta ta upp den inför allmänheten. (Molin, 1965, s.142) Som tidigare nämnt kommer sakfrågor som använder den parlamentariska faktorn inte nödvändigtvis att politiseras. Som tidigare nämnt är den parlamentariska faktorn svår att påverka för en organisation med begränsade resurser. En avpolitisering av en sakfråga som är ursprungligen baserad på den parlamentariska faktorn

innebär därför i praktiken att organisationen måste gå över till intresse- eller opinionsfaktorn för att fortsätta driva frågan.

Frågor som baseras på intressefaktorn behöver inte heller vara politiserade. Ett politiskt parti kan mycket väl implementera beslut utan att sakfrågorna presenteras för allmänheten. I detta fall måste organisationen som driver sakfrågan göra en avvägning. Antingen drivs sakfrågan med hjälp av lobbying, går över till att förlita sig på opinionsbildningsfaktorn eller använder båda faktorer. Kommer sakfrågan ut till medborgarna kommer politiseringsprocessen att påbörjas enligt diagrammen. Valet mellan intresse- och opinionsfaktor är inte alltid en självklarhet och beror på vilka resurser organisationen har tillgång till samt svårigheten i att engagera politiker, media och allmänheten i sakfrågan. Det kan krävas att organisationen ständigt skiftar sina ansträngningar från en faktor till en annan för att driva sakfrågan vidare. Så här svarade en av intervjupersonerna om hur organisationen hanterat intresseminskning hos politiker:

”Det är att försöka värva in nya medlemmar så att man kan sprida ordet till mer folk. Att försöka komma med i media, skriva debattartiklar, lägga upp saker på t.ex. Newsmill eller få någonting med i kvällstidningarna vilket är väldigt svårt men vi har lyckats några gånger med det. Att hela tiden hålla kontakten med politiker för att de ska veta att här är vi, vi tycker såhär, skicka pressmeddelanden, den typen av grejer. Det är väldigt svårt att veta om man lyckats.” (Representant från YIMBY, Bilaga 3, s.14)

En avpolitisering av en sakfråga med hög opinionsfaktor är inte sannolik eftersom politiker kommer att sträva efter att utnyttja sakfrågans popularitet. Detta kommer att medföra politiska uttalanden om sakfrågan inför medborgarna i hopp om stöd och därmed nettoröstvinster. Detta innebär att en sakfråga som är baserad på opinionsfaktorn kommer att politiseras om den ska drivas mot beslut.

Den tvärpolitiska organisationen

Som tidigare nämnt behöver en sakfråga inte nödvändigtvis politiseras för att komma till beslut. Avpolitisering är emellertid inte samma sak som tvärpolitik då en organisation kan använda lobbying riktad mot enbart ett fåtal partier.

Av intervjuerna att döma kan en tvärpolitisk organisation framgångsrikt driva opinion utan att själva politisera frågan. Med de nya modellerna som bakgrund kan detta förklaras med att politikernas interaktion med allmänheten kommer att leda till att sakfrågorna politiseras. Kontinuitets- och popularitetsfaktorerna driver politikerna till att anamma frågan genom att

belysa de sakfrågeobjekt som bäst passar deras politik. Eftersom det är röstnettovinsten som är intressant för politikerna kommer retoriken att anpassas beroende på om det är kontinuiteten eller populariteten som motiverar politikernas uttalanden och beslut. Det är därför logiskt att anta att så länge popularitetsfaktorn är tillräckligt stor så kommer politikerna att bli motiverade att stödja sakfrågan. Med andra ord kommer politikerna att vara för så länge opinionen är tillräckligt starkt.

Kontinuitetsfaktorn beskriver också hur flexibla de olika politiska partierna kan tänkas vara gentemot en sakfråga. Detta innebär att ju närmare en sakfråga och dess komponenter är till ett parti desto lättare kommer det vara för partiet att anamma frågan. Detta kan tolkas som att sakfrågor drar nytta av att vara så nära så många stora partier som möjligt genom kontinuitetsfaktorn. Tvärpolitik är därför ett försök att mildra kontinuitetsnackdelarna för partierna och göra popularitetsfaktorn tydligare i jämförelse. Organisationerna väljer att vinkla sina sakfrågor på ett sätt som lockar politikerna och mycket av diskussionen börjar där parterna är överens. Organisationer väljer till en början främst sakfrågeaspekter som politiker har visat intresse för. När kontakten är väletablerad kan sakfrågorna diskuteras vidare.

Organisationerna försöker därför hålla en god kontakt med alla partier utan att välja någon särskild politisk inriktning. Fördelen, enligt informanterna, blir att sakfrågorna exponeras till fler politiker.

Problemet är också att om man alierar sig med en visst politisk aktör då har man spelat ut sig själv på den andra planhalvan. (Representant från YIMBY, Bilaga 3, s.10)

Man pratar med både och. Vi har varit väldigt måna om att inte uttala oss i partipolitiska frågor. (Representant från RFSL, Bilaga 2, s.11)

Tvärpolitiken minskar slitningar inom själva organisationen. Organisationen framstår som enad och medlemmarna kan koncentrera sig på sakfrågan som de delar istället för att diskutera de politiska ideologiska aspekterna som skiljer de åt. Representant från YIMBY om marknadshyror:

Vi tar inte i den frågan. Det fungerar inte att ta i den frågan. Vi är inte ens överens i styrelsen om den frågan, till att börja med. Så att det inte går att driva den. (Representant från YIMBY, Bilaga 3, s.5)

En annan fördel med tvärpolitiken är att organisationen kan lättare vända sig till medborgarna eftersom de politiska barriärerna minimeras. Detta medför en mer enad opinion bland medborgarna som stödjer sakfrågan.

Ingen av organisationerna har riktat sig specifikt till en socioekonomisk grupp. Socioekonomisk tillhörighet utgöra grunden till den politiska höger-vänster skalan och avsaknaden av socioekonomisk retorik och åtgärder riktade mot sådana grupper bekräftar organisationernas tvärpolitiska inriktning.

Eskalering av politiska sakfrågor (PIE - Political Issue Escalation)

Här vill uppsatsen ge förslag på hur politiseringen av en fråga kan graderas. Elin Naurin skriver att de flesta vallöften genomförs. (Naurin, 2009) Enligt de nya modellerna kommer politiseringsintensiteten att öka ju närmare en sakfråga kommer till beslut och den växande opinionsfaktorn kommer att medföra uttalanden från politiker. Är det i så fall möjligt att gradera politikernas uttalanden för att beräkna politiseringsgraden i sakfrågan som berörs? Följande förslag är vad denna uppsats kallar för eskalering av politiska sakfrågor eller PIE. Retoriken i uttalanden analyseras för att uppskatta graden av åtagande som uttalandet innebär. Resultatet är en skala på fyra steg:

1. Retoriken anpassas till ämnet utan att nödvändigtvis nämna själva sakfrågan. Retoriken använder med sakfrågan gemensamma och närliggande symboler för att skapa association till sakfrågan. Målet är att allmänheten ska uppfatta att politikerna är medvetna och bryr sig om ämnet. Till exempel att retoriken tar upp medborgarnas säkerhet om sakfrågan handlar om brottslighet.
2. Sakfrågan börjar nämnas direkt. Politikerna markerar att de är medvetna om sakfrågan men vill ännu inte föreslå lösningar eller lova något. Målet är att visa för väljarna att frågan är på den politiska agendan. Reinfeldts uttalande ”Vi kan inte jaga en hel ungdomsgeneration” är ett tydligt exempel.
3. Problemformuleringsprivilegiet börjar utnyttjas. Retoriken anpassas ännu mer till partiets ideologi, sakfrågekomponenter väljs ut och politikerna börjar prata mer tydligt om vad frågan ”egentligen innebär” samt på vilka sätt oppositionen har misslyckats i frågan. Detta medför att partiet måste uttala sig i angående vilka lösningar de själva står för. Dessa uttalanden är fortfarande inga löften utan generella strategier i sakfrågan.

4. Löften. Konkreta lösningar föreslås som politikerna lovar att genomföra. Detta är oftast ett strategiskt drag av politikerna och hänsyn har tagits till både kontinuitet och popularitet när det gäller sakfrågan.

Det är viktigt att poängtera att modellen är otestad. Premisserna är att politiker genomför det de lovar och att de nya modellerna fungerar. Dessutom berör skalan endast vallöften. En studie om politikernas löften i allmänhet skulle kunna förbättra modellen avsevärt.

Slutdiskussion

Något som verkar gälla för båda organisationerna som intervjuats är att professionaliseringen har ökat. Organisationerna har blivit bättre på att presentera sina sakfrågor, uppskatta det potentiella stödet eller motståndet och därmed anpassa sin retorik till mottagaren.

Organisationerna har sakta men säkert byggt upp ett nätverk som den politiska kommunikationen använder och där informella kontakter spelar stor roll för organisationens sakfrågor.

I fallet med RFSL kan konstateras att många av deras kärnfrågor numera saturerar det svenska samhället och att denna koncensus har medfört en avpolitisering av flera HBT delfrågor, även om många aspekter av frågan är fortfarande politiserade. Detta överensstämmer väl med Molins teorier om avpolitisering.

Den politiska kommunikationens många aspekter

Den politiska kommunikationens verklighet är betydligt mer komplicerad än vad denna uppsats har tagit upp. Det finns många sätt att påverka politiska partiers, medborgarnas och mediernas intresse. Dessutom finns det flera andra faktorer som bestämmer om en sakfråga blir till beslut.

I *Svenska folket och löntagarfonderna* tar Gilljam upp åsiktsskillnaden mellan partiers starka anhängare och övriga sympatisörer. Gilljam bygger upp så kallade solfjäder- och staketmodeller för att visa hur socialdemokraterna inte lyckades med att galvanisera sina anhängare på samma sätt som högerpartierna kunde. Detta ledde till ett begränsat stöd hos medborgarna och tros vara en av förklaringarna till att löntagarfonderna avskaffades efter en kort period. (Gilljam, 1988, s.171-174)

Tystnadsspiralen är en effekt som gör att åsikter som är i minoritet tenderar att undertryckas av den rådande opinionen. (Noelle-Neumann, 1974) Detta kan vara en viktig aspekt av sakfrågor som är svåra att driva genom enbart opinionsbildning. Detta gäller främst sakfrågor som är diametralt motsatta medborgarnas mentalitet och intressen men kan även gälla tabubelagda frågor eller frågor där vilseledande information genomsyrar samhället. En stor del av opinionsbildningsarbetet måste i vissa fall användas för attitydpåverkan och det är upp till organisationen som driver sakfrågan vilka aspekter av opinionsbildningen som prioriteras. Vilka aspekter som prioriteras beror helt på sakfrågan, dess utformning och dess miljö.

Både Giljam och Nord tar upp hur opinionsundersökningar kan påverka opinionen. Gilljam menar att själva mätningarna bidrar till att sakfrågan uppfattas som viktig i allmänhetens ögon.

Detta ökar frågans opinionsfaktor. Både Nord och Gilljam jämför tystnadsspiralen till *bandwagon* effekter och menar att folk tenderar att anamma de mer dominanta värderingar. Gilljam tar dessutom *underdog* effekten som innebär att folk sluter bakom grupper som kämpar motströms. (Gilljam, 1988, s.183-184; Nord, 197, s.114)

Hur allmänheten kan påverkas är i sig ett väldigt brett ämne. Det kan handla om hur mottagliga medborgarna är samt vilka faktorer som påverkar detta. Relevanta faktorer kan vara utbildning, partiidentifikation, kognitiva resurser, med mera. Dessutom kan hänsyn till den mediala exponeringens roll tas för att uppskatta den möjliga förändringen i opinionen. Asp skriver att medieexponering förorsakar intresseförändringar och tar upp relationen mellan aktörer och sakfrågekomponenter. Denna koppling bestämmer hur allmänheten uppfattar sakfrågan. (Asp, 1986, s.202-203, 275-277)

Framtida forskning

Uppsatsen behandlar det avpolitiserade planet på ett begränsat sätt. Avgränsningen innebär att uppsatsen har främst behandlat det politiserade planet genom opinionsfaktorn. Frågor därför återstår angående hur sakfrågor rör sig på det avpolitiserade planet. Intressefaktorn och den parlamentariska faktorn är två tydliga vägar för en avpolitiserad fråga.

När det gäller intressefaktor kan studier om lobbying ge insikt i vilka åtgärder och retorik främst påverkar ett politiskt partis beslutstagande. Aspekter som främst kan tas hänsyn till är partiets storlek och inflytande samt politisk inriktning. Dessa studier kan därmed ge en större insikt om strategierna kring lobbying. En möjlig frågeställning skulle kunna kretsa kring lobbyarbetets proportioner mellan de olika partierna, beroende på politik, storlek, inflytande, vågmästarställning, med mera.

Med den parlamentariska faktorn som bakgrund kan studier om sakfrågors dynamik mellan och inom partier göras. Möjliga frågeställningar handlar om vilka frågor enar respektive splittrar partier och koalitioner.

Uppsatsen bygger på medborgarnas kommunikation till politikerna. Organisationer strävar efter att driva sina sakfrågor mot beslut och detta innebär att det är organisationen som är den ursprungliga sändaren. Utifrån intresse- och den parlamentariska faktorn kan studier göras om hur politiker riktar sig till medborgarna samt hur sakfrågorna betar sig när de har sitt ursprung hos de olika politiska partierna.

Ett annat möjligt ämne inom politisk kommunikation är själva avpolitiseringsprocessen. När politiska partier kommer överens om en sakfråga eller bestämmer tillsammans att sakfrågan inte längre sak användas inom den politiska debatten. Studier kan genomföras gällande specifika sakfrågors avpolitisering för att se vilka faktorer som främst bidragit till processen. Alternativt kan jämförande studier göras för att kartlägga de viktigaste avpolitiseringsfaktorerna och kanske utveckla modeller likt de denna uppsats tagit upp.

Uppsatsen ger endast förslag på hur sakfrågors politisering kan bedömas genom politikernas uttalanden. Olika uttalanden, löften och beslut som dessa resulterar i skulle kunna undersökas och analyseras för att konstatera om PIE metoden är ett tillförlitligt verktyg för att uppskatta hur nära en sakfråga är att genomföras.

Slutsats

Politiseringen är en viktig aspekt av den politiska kommunikationen. Speciellt gäller detta för sakfrågor som oberoende organisationer väljer att lyfta fram och driva. Frågor som partierna själva väljer att driva, oavsett om det är strategiska eller ideologiska sakfrågor, kan i många fall hamna på det avpolitiserade planet. Ett annat alternativ är att en organisation väljer att genom lobbying enbart driva sakfrågan på det avpolitiserade planet, utan att sakfrågan når allmänheten. Det ligger utanför uppsatsens ramar att bedöma om specifika sakfrågor drivs bäst på det politiserade eller det avpolitiserade planet. En sådan frågeställning måste ta hänsyn till enstaka organisationer resurser samt innehållet i sakfrågorna som organisationen driver.

Enligt de nya modellerna blir det tydligt att sakfrågor som involverar en dialog mellan både politiker och allmänheten kommer att politiseras på vägen till beslut. Sakfrågor börjar som avpolitiserade för att sakta men säkert öka i politiseringsintensitet om intresset blir tillräckligt starkt. Politiseringen härstammar från interaktionen mellan politiker och medborgare. Massmedier intensifierar processen och det bildas en snöbollseffekt. Resultatet blir att politiseringsintensiteten ökar ju närmare en sakfråga kommer till beslut.

Sakfrågorna behöver inte nödvändigtvis politiseras av organisationen eftersom det är främst politikerna som politiserar sakfrågorna. Politikerna strävar efter att få sakfrågorna att passa in på partiernas strategier och retorik. Den tvärpolitiska strategin fungerar bra för frågor som drivs genom opinionsbildning eftersom organisationen kan engagera ett större antal medborgare och därmed medverka till en ökad grad av intresse hos allmänheten. Enligt de nya modellerna medverkar en hög grad av intresse hos medborgarna till att sakfrågan ökar i politiseringsintensitet och kommer därmed närmare beslut.

Om premissen att politiker genomför vallöften används är det teoretiskt möjligt att uppskatta hur nära en sakfråga är ett positivt beslut genom att studera graden av politisering i partiernas retorik kring sakfrågan. Nackdelen med denna metod är att även om majoriteten av vallöften genomförs i praktiken så är ett vallöfte ingen hundra procentig garanti. Dessutom tar denna metod inte hänsyn till det avpolitiserade planet. Skillnaderna mellan olika organisationer som driver sakfrågor är lika många som sakfrågorna själva. Det finns många andra aspekter som bör tas hänsyn till så som sakfrågans komponenter samt popularitet hos politiker, medier och medborgare. Omvärlden är inte enbart komplicerad utan unik för varje organisation och det är viktigt att komma ihåg att verkligheten aldrig kan beskrivas fullständigt med enbart abstrakta modeller.

Referenser

Tryckta källor

Asp, Kent (1986) Mäktiga Massmedier: Studier i politisk opinionsbildning, Akademilitteratur, Stockholm, Sverige.

Gilljam, Mikael (1988) Svenska folket och löntagarfonderna: En studie i politisk åsiktsbildning, Studentlitteratur, Lund, Sverige.

Molin, Björn (1965) Tjänstepensionsfrågan: En studie i svensk partipolitik. Akademiförlaget, Göteborg, Sverige.

Naurin, Elin (2009) Promising Democracy: Parties, Citizens and Election Promises.

Noelle-Neumann, Elisabeth (1974) The Spiral of Silence: A Theory of Public Opinion, Journal of Communication 24: s43-51

Nord, Lars (1997) Spelet om opinionen: Möten mellan makthavare, medier och medborgare, Studentlitteratur, Lund, Sverige.

SOU 1999:121, Avkorporatisering och lobbyism – konturerna till en ny politisk modell.

Elektroniska källor

Hansson, Sven Ove (1994) Decision Theory: A Brief Introduction, <http://home.abe.kth.se/~soh/decisiontheory.pdf> (2011-10-31)

Intervjuer

Intervju med representant från RFSL (2011) oktober 20, Göteborg, Sverige.

Intervju med representant från YIMBY (2011) september 03, Göteborg, Sverige.

Bilagor

Bilaga 1 - Intervjuguide

Bilaga 2 – Transkribering av intervju med representant från RFSL, 2011-10-20, Göteborg.

Bilaga 3 – Transkribering av intervju med representant från YIMBY, 2011-09-03, Göteborg.

Bilaga 1 - Intervjuguide för samtalsintervjuer (YIMBY, RFSL)

Inledningsfrågor

Beskriv kortfattat organisationen och dess övergripande sakfrågor?

Beskriv kortfattat hur organisationen uppkom.

Ursprunglig politisering

Var organisationen först med att ta upp sakfrågorna eller fanns andra aktörer?

Hur uppfattade organisationen att beslutsfattare och allmänheten förhöll sig till sakfrågorna vid tiden för organisationens uppkomst?

- Förekom debatt i sakfrågorna vid organisationens uppkomst?
- Förekom handläggning av frågan hos politiska eller administrativa organ vid organisationens uppkomst?

Samarbetspartners

Kan du beskriva hur organisationens kontakt med olika samarbetspartners gått till?

- Har ni haft någon strategi för när ni anser att det är rätt tidpunkt att ta kontakt med en potentiell samarbetspartner?
- Vilka faktorer avgör om kontakt uppstår?

Hur väljs vilka samarbetspartners som är av intresse och vilka egenskaper ska samarbetspartnern helst ha?

Hur har organisationen gått tillväga när kontakt med samarbetspartners sökts.

- Hur har organisationens sakfrågor och intressen presenterats och formulerats inför potentiella samarbetspartners?
- Brukar motprestationer diskuteras när organisationen träffar olika samarbetspartners?
- Presenterades organisationens sakfrågor på samma eller olika sätt från kontakt till kontakt?

Vilka fördelar har kontakten med olika samarbetspartners främst gett organisationen?

- Har frågan förändrats över tid när det gäller vilka aspekter som belyses på grund av samarbetet?

- Har detta inneburit en förändring för organisationen när det gäller hanteringen av sakfrågor?

Har organisationen haft åtgärder där ni riktat er enbart eller främst till en socioekonomisk grupp?

Beslutsfattare

Har organisationen sökt kontakt med olika beslutsfattare?

- Har ni haft någon strategi för när ni anser att det är rätt tidpunkt att ta kontakt med en beslutsfattare?
- När det gäller tidpunkt - vilka faktorer avgör att organisationen väljer att inleda kontakten med beslutsfattare?
- Har beslutsfattare inlett kontakt med organisationen på eget bevåg? När hände detta för första gången och i samband med vad?

Hur väljs de beslutsfattare som organisationen ska kontakta? Finns specifika kriterier?

- Söker ni främst kontakt med enskilda beslutsfattare eller med politiska partier i sin helhet?
- Kan du berätta om hur era sakfrågor rört sig vidare på det politiska planet efter att ni etablerat kontakt?
- Har organisationen valt att etablera kontakt med politiker från endast ett parti/falang eller strävar ni att nå flera samtidigt?

Hur har organisationen gått tillväga när kontakt med beslutsfattare sökts?

- Hur har sakfrågor och intressen presenterats och formulerats inför politiker?
- Presenterades organisationens sakfrågor på samma eller olika sätt från kontakt till kontakt bland politikerna?

Vilka fördelar och nackdelar har kontakten med beslutsfattare främst gett organisationen?

- Har era sakfrågor förändrats över tid i och med att beslutsfattare haft ett eget perspektiv?
- Hur har organisationen hanterat denna förändring?

Har organisationen upplevt att intresset hos beslutsfattare avtagit efter en viss tid?

- Har organisationen strategier för att hantera intresseminskning hos beslutsfattare?

Övriga frågor

Kan du kortfattat beskriva hur stödet och motståndet för organisationens sakfrågor sett ut?

- Hur har stödet och motståndet förändrats med tiden bland beslutsfattare i takt med att organisationens sakfrågor drivits fram?
- Har organisationen upplevt att beslutsfattare vägrat att ta ett ställningstagande?
- Hur hanterades/hanteras ointresse eller vägran att ta ställning?
- Har organisationen försökt på något sätt tvinga fram beslutsfattare till ett offentligt uttalande?

Har organisationen sakfrågor belysts på ett felaktigt sätt och hur har detta hanterats?

Vilka av organisationens åtgärder anser du har varit mest fruktsamma och varför?

Skiljer sig beslutsfattarnas åsikter när det gäller organisationens sakfrågor idag till skillnad mot hur åsikterna var när organisationen uppkom?

Kan du berätta om vilka andra sätt organisationen sökt påverka beslutsfattare och allmänheten genom till exempel aktioner, event, mediekontakter och liknande?